

Warszawa, 28 grudnia 2009 r.

Minister Spraw Zagranicznych

KSM 2009/19605

**Pan Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Marszałku,

W związku z oświadczeniem złożonym przez Pana Senatora Stanisława Zajęca na 44. posiedzeniu Senatu RP w dniu 20 listopada br. ws. wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie *Lautsi przeciw Włochom* oraz dyskusji nad kwestiami wolności sumienia i religii na forum Rady Europy, z upoważnienia Prezesa Rady Ministrów, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, Ministrem Edukacji Narodowej oraz Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, przedstawiam następujące informacje.

Na wstępie pragnę zauważyć, że wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie *Lautsi p. Włochom* jest nieprawomocny. Władze włoskie zapowiadają złożenie wniosku o rozpatrzenie sprawy przez Wielką Izbę Trybunału, do czego mają prawo w okresie trzech miesięcy od dnia wydania wyroku. Istnieje prawdopodobieństwo, iż wyrok Wielkiej Izby zmieni zaskarżone orzeczenie, które uznawane jest za jeden z najbardziej kontrowersyjnych wyroków Trybunału.

W Polsce, podobnie jak we Włoszech, nie ma religii państwowej ani uprzywilejowanej prawnie (wszystkie kościoły i związki wyznaniowe są równoprawne). Ponadto w naszym kraju tak jak we Włoszech przyjęto zasadę przyjaznego rozdziału kościołów od państwa. Podkreślić należy także, iż Konstytucja RP *expressis verbis* przewiduje bezstronność władz w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym.

Należy też zaznaczyć, że w systemie włoskim kwestia umieszczania symboli religijnych w szkołach została uregulowana odmiennie niż w systemie polskim. We Włoszech obowiązek wieszania krzyży ma źródło w obowiązujących nadal aktach prawnych wydanych w XIX w. a także w dyrektywie wydanej przez Ministra Edukacji. W Polsce nie istnieje obowiązek zawieszania krzyży w szkołach. Kwestię tę reguluje § 12 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 14 kwietnia 1992 r., które stanowi, że w pomieszczeniach szkolnych

może być umieszczony krzyż. Ostateczna decyzja w tej kwestii pozostawiona jest gestii dyrektora placówki i powinna być wynikiem wspólnych uzgodnień całej społeczności szkolnej. Warto także wskazać, że w opracowywaniu wskazanego przepisu uczestniczyli przedstawiciele wszystkich kościołów oraz związków wyznaniowych, które w tamtym czasie wyrażały zainteresowanie nauczaniem religii w szkołach. Wart podkreślenia jest także fakt występowania pozytywnych przykładów sytuacji, kiedy w klasach wieszanych jest kilka symboli religijnych (np. krzyż i ikona grekokatolicka czy prawosławna).

Od kilku już lat można zauważyć rosnące zainteresowanie Rady Europy (RE) problematyką religii (czy też szerzej – kwestiami światopoglądowymi) w kontekście jej miejsca w przestrzeni publicznej. Polska aktywnie śledzi rozwój dyskusji w tych sprawach na forum RE. Do tej pory jednak nie pojawiły się w pracach Organizacji żadne elementy, które ingerowałyby w obowiązujący w Polsce stan prawny w tej dziedzinie. Nie można jednak wykluczyć, że z czasem na forum RE zostanie przeniesiona dyskusja, w której pojawiają się dążenia do zakwestionowania obecności w sferze publicznej nie tylko krzyży, ale także istniejącego w Polsce modelu nauczania religii w szkołach (z powołaniem się na tzw. świecki model szkolnictwa, prawa człowieka, np. prawo rodziców do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem, oraz potrzebę tolerancji i poszanowania różnorodności kulturowej). Próbowan takim Polska stanowczo się przeciwstawia i będzie to czynić w przyszłości.

Należy również odnotować, że Sekretariat RE podjął w ramach tzw. dialogu międzykulturowego działania w celu wypracowania formuły nauczania nt. faktów religijnych i światopoglądowych, zbliżonej do religioznawstwa. Jako uzasadnienie tych prac wskazuje się na konieczność promowania zrozumienia międzykulturowego. Przyspieszenie działań w tym kierunku nastąpiło w rezultacie dwóch „Spotkań wymiaru religijnego dialogu międzykulturowego” w 2008 i 2009 roku, które były poświęcone tematowi nauczania nt. faktów religijnych i światopoglądów niereligijnych.

W toczonych na forum Rady Europy dyskusjach Polska podjęła szereg działań mających na celu zapewnienie poszanowania naszego modelu obecności religii w szkołach. Z uwagi na sprzeciw m.in. Polski wobec decyzji dotyczących projektu dokumentu ws. „Spotkania wymiaru religijnego dialogu międzykulturowego” w 2009 r., odstąpiono od pierwotnie zakładanej, obowiązkowej implementacji i monitoringu nowych rozwiązań. Na wniosek Polski wprowadzono też kilka klauzul mających chronić polskie uregulowania

wewnętrzne (powołanie się na porządki konstytucyjne i kompetencje władz krajowych w zakresie regulowania spraw związanych z edukacją), a także na poszanowanie prawa do nauczania religijnego w przypadkach, gdy jest ono uznane prawnie.

Polska zgłosiła również inicjatywę zmiany tematu kolejnego „Spotkania wymiaru religijnego dialogu międzykulturowego”, zaplanowanego na 2010 r., na temat dotyczący wolności wypowiedzi w mediach w kontekście poszanowania różnorodności kulturowej i religijnej (pierwotnie temat spotkania w 2010 r. miał dotyczyć, po raz kolejny, nauczania nt. faktów religijnych i przekonań, a podczas spotkania państwa miałyby przedstawić reprezentantom społeczeństwa obywatelskiego informacje nt. podjętych działań). Zmiana tematu zapewni odpowiedni czas ekspertom rządowym na przygotowanie się do dalszej dyskusji nad nowym projektem RE w zakresie nauczania nt. faktów religijnych i przekonań.

Inne zagadnienia odnoszące się do kwestii wolności religii, takie jak np. zjawisko dyskryminacji i naruszania praw mniejszości chrześcijańskich, pojawiają się na forum Rady Europy jedynie marginalnie. O problemach kościołów chrześcijańskich w Turcji traktuje raport Komisarza Praw Człowieka RE z wizyty w tym kraju w październiku 2009 r. W dyskusji nad treścią raportu Polska zwróciła uwagę Komitetu Delegatów Ministrów RE, że przy podejmowaniu problematyki dyskryminacji religii większą uwagę, w sposób nieuzasadniony, zwraca się na zjawisko islamofobii niż na dyskryminację chrześcijan.

Chciałbym ponadto zauważyć, że jednym z najważniejszych forów RE, na którym toczą się liczne dyskusje światopoglądowe, jest Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy, w którym zasiadają posłowie i senatorowie RP. Mając powyższe na uwadze, MSZ deklaruje wolę kontynuowania współpracy z polską delegacją do Zgromadzenia Parlamentarnego RE w zakresie wypracowywania ram polskiej aktywności na tym, istotnym z punktu widzenia dyskusji nad kwestiami wolności sumienia i religii, forum.

Jednocześnie pragnę zapewnić, że MSZ będzie w dalszym ciągu monitorowało dyskusję w wyżej poruszonych kwestiach, będących przedmiotem troski Senatu RP, oraz aktywnie zabiegało o uwzględnienie polskiego stanowiska w pracach Rady Europy.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Spraw Zagranicznych
SEKRETARZ STANU

Jan Borkowski